

A SZEMÉLYISÉG

**Mindegy hol tartunk és milyen gyorsan
haladunk az úton, az irány a fontos.**

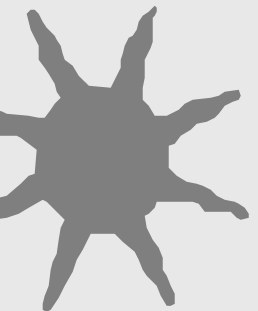

A SZEMÉLYISÉG

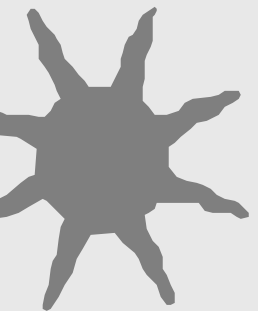
A viselkedésnek, a gondolkodásnak és az érzelmeknek az a jellegzetes mintázata, amely meghatározza a személy környezetéhez való viszonyát.

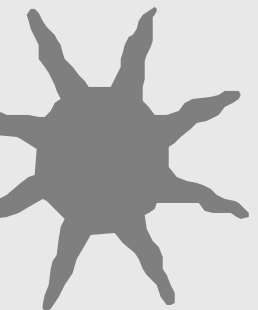
A személyiség

Egységes elmélete nincs.

Irányzatonként más az értelmezése.

A személyiség

- ★ Az individuum szintjén tanulmányozva a személyiséget megállapítható, hogy az egyes személyiségvonások nem következetesen, hanem **KONTEXTUSTÓL /helyzettől / FÜGGŐEN ÉRVÉNYESÜLNEK.** (Hewston,

Szociálpszichológia 43. old. KJK 1995)

Tipológiák

- ★ Régi törekvés a tipizálás. Theophrasztosz /i.e.372-287/ Arisztotelész utóda az athéni líceum élén. Harminc személyiségtípusra tett javaslatot.
- ★ A tipológia lehetőséget adott a pszichológiának a XIX. sz. végén, hogy kitörjön az egyediségből.

Vérmérsékleti típusok

- ★ Ez a legősibb ismert pszichológiai elmélet. Bizonyos elemei ma is közel állnak a tudományos elméletekhez.
- ★ A tan gyakorlati alkalmazásában rejlo vonzero sok sarlatánt vonzott a XIII.sz -tól
- ★ A XVIII. sz. -ban, az angol parlament bünteto intézkedéseket hozott azok ellen, akik visszaéltek a fiziognómiában szerzett ismereteikkel.

Hippokratesz és Galenus által is használt tipológia

Kozmikus elemek	Tulajdonságok	Megfelelo nedvek	Temperamentumok
Levego	Meleg nedves	Vér	Szangvinikus
Föld	Hideg száraz	Fekete epe	Melankolikus
Tuz	Meleg száraz	Sárga epe	Kolerikus
Víz	Hideg nedves	Nyálka	Flegmatikus

Allport: A személyiség alakulása **49. old táblázata** és 53.old 4 ábrája

Hippokratesz és Galenus által is használt tipológia

- ★ Szangvinikus: bizakodó
- ★ Melankolikus: szomorú
- ★ Kolerikus: lobbanékony
- ★ Flegmatikus: közönyös

Arcvonástan (fiziognómia)

- ★ Arisztotelésznek tulajdonítják a legrégebbi műveiben tárgyban írt értekezést, amelynek címe *Physiognomonika*.
- ★ A csontozat és izomzat jellegzetességei hozta összefüggésbe a személyiséggel (jellemmel)

Allport: A személyiség alakulása 49. old táblázata és 53.old **4 ábrája**

Irodalmi példák

- ★ Az irodalom az írók nagyszerű jellemrajzai az egyes személyiségtípusokat, karaktereket nagy- szerűen ábrázolták (hasonlóan, mint Theophrastos)

Irodalmi példák

A XVII. sz. ban Jean de la Bruyére, **Jellemek** c. művében így ír:
Gilton friss színu, telt arcú, bo tokájú, tekintete szilárd merész, a válla széles, mellét kidüllesztí s biztos és határozott léptekkel jár. Mindig nagy önbizalommal beszél; ha valaki szól hozzá, kétszer is elismélteti szavát, és csak fél füllel figyel arra, amit mondanak neki. Hatalmas zsebkendoje van, s nagy zajjal fújja ki az orrát; jó messzire köp, s hangosan tüsszent. Alszik nappal, alszik éjjel, és éjjel is nappal is mélységesen: társaságban is nyugodtan hortyog. ...Hogyha egyenrangúakkal sétál, mindig ő van középen; megáll, a többiek is megállnak; továbbmegy, s a többiek is vele tartanak. Ha valaki szót emel, félbeszakítja, kijavítja. Mindig vidám, türelmetlen, öntelt, közügyekrol titokzatos képpel beszél, azt hiszi magáról, csupa szellem, ész és tehetség.

Gilton gazdag.

A személyiség témává válása: *William Stern /1871-1938/*

O tanulmányozta először természetes helyzetben a személyiséget. A tanúvallomások megbízhatóságát vizsgálta

Σ Az egyéni tulajdonságok az **öröklött** lehetőségek és a **környezet** együttes hatása alatt fejlődnek.

Az ember **egyedi, változékony és nyitott** rendszer.

Alaktan: Ernst Kretshmer /1888-1964

Sheldon (1899-1977)

Testalkat alapján valószínűsít bizonyos temperamentumot, személyiségjegyeket, betegségeket.

Piknikus - mániás-depresszív

Leptoszom - hasadásos elmebaj

Atletikus - epilepszia

Az öröklődés

★ szerepét ikerkísérletekkel vizsgálva az intelligencia genetikai meghatározottságát bizonyítottnak tekinthetjük. Mérések alapján, 4-5 ször erősebben határozta meg, mint a környezet.

Biológiai felfogás

- ★ A vegetatív idegrendszer a biológiai hajtóerők székhelye. A központi idegrendszerben lakik a **személyiség**, míg környezetet a jutalom és a veszély forrásaként jellemzi.

(E.J Kempf 1928! A vegetatív funkciók és a személyiség)

Pszichológiai tipológia

Mérhetőség, felhasználhatóság

★S.Freud

★A személyiség dinamikájának modelljeként hármass felosztást javasolt.

- id ösztön én öröm elv
- ego reális én valóság elv
- superego felettes én elvárások

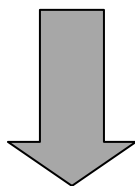
Sigmund Freud

- ★ A gyermekkori fejlődést, az ott szerzett tapasztalatokat, (traumákat) meghatározónak tekinti a felnőtt személyiségének (életvezetési problémáinak) kialakulásában

Sigmund Freud

- ★ A tudati működés háttérében két nagy elemet feltételez.

Tudat

- ★ Tudatelottes
- ★ Tudattalan

S.Freud: A pszichoszexuális fejlődés szakaszai

Orális	0-1 év - kötődési pr.
Anális	1-3 „ - rend, szorongás
Fallikus	3-6 „ - erkölcsi pr.(ödipális)
Lappangás	6-12 „ - nincs változás
Genitális	12- „ - a felnőttéig

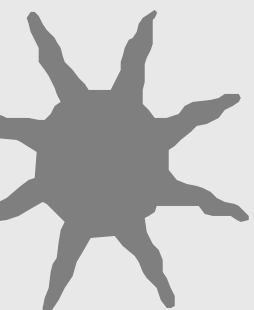
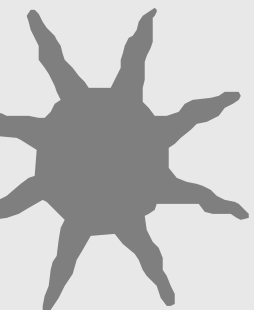
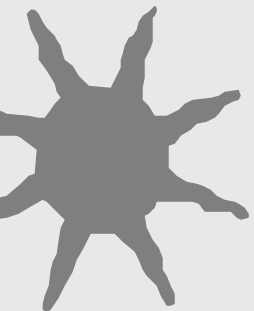

C.G. Jung /1875-1961/ tipológiája

A négy fő személyiségdimenzió

- ★ *extraverzió - introverzió*
- ★ *érzékelés - intuíció*
- ★ *gondolkodás - érzés*
- ★ *ítéletalkotás - percepció*

C.G. Jung: személyiségmodellje

külvilág

s

perszona

e

szelf

l

egyéni tudattalan

b

kollektív tudattalan

s

t

Személyiségvonások elmélete

Gordon Allport /1897-1967/

Stern követője és tanítványa:

Közös vonások + személyes diszpozíciók
/összehasonlíthatóság / /egyedi mintázatok /

- 18000 tulajdonságot kifejező angol szó
- 4500 vonás
- 12+4 faktor

Raymond B. Cattell

faktoranalízissel 16 alapvető vonást
különített el.

J.Piaget (1969) A kognitív fejlődés

Szenzomotoros: mozgás és érzékelés

- ★ (0-2 év) összehangolása
- ★ **Muveletek előtti:** egyszempontúság
- ★ (2-7 év) nyelvhasználat
- ★ egocentrikus
- ★ **Konkrét muveletek:** logika, több szempont
- ★ (7-12)
- ★ **Formális muveletek:** szimbólumok, hipotézisek elvek
(12-)

J.Piaget (1969)

- ★ Nem csak a **környezet**,
- ★ nem csak az **öröklött** tulajdonságok,
- ★ hanem az **egyéni aktivitás** is meghatározza a személyiségfejlődést!

- ★ A mentális beállítódás a személyiség felépítésének kulcsa.

E.Erikson (1963)

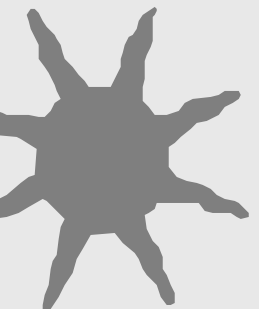
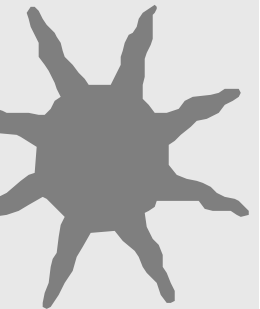
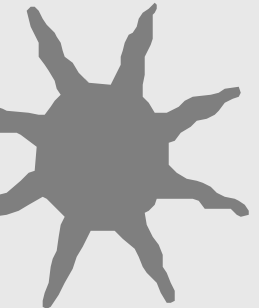
A pszichoszociális fejlődés

- ★ 1. 1.év *bizalom v. bizalmatlanság*
- ★ 2. 2.év *autonómia v. kétely*
- ★ 3. 3-4.év *kezdeményezés v. buntudat*
- ★ 4. 6-12.év *teljesítmény v. kisebbségség*
- ★ 5. serdülőkor *identitás v. szerepkonfúzió*
- ★ 6. fiatal felnőttkor *intimitás v. izoláció*
- ★ 7. felnőttkor *alkotóképesség v. stagnálás*
- ★ 8. idősor *integritás v. kétségbeesés*

A.Maslow (1967)

- ★ Megvizsgált „önmegvalósításban” sikeres személyeket, hírességeket, és a következő közös jellemzőket találta, amelyeket az érett személyiség jellemzőjeként fogadott el.

Az érett személyiség

A valóság reális érzékelése

Önelfogadás

Spontán viselkedés

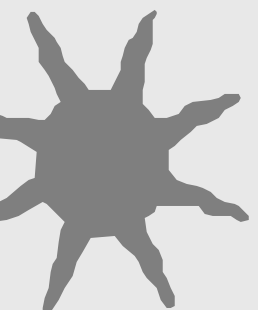
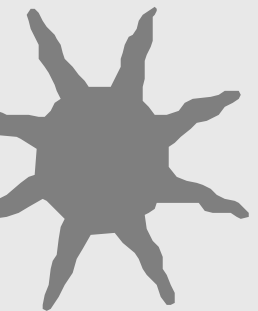
Feladatközpontúság

Távolságtartás,

Intimitás

Függetlenség a környezettől

Végtelen horizontok

Az érett személyiség

Szociális érzés

Mély, de szelektív társas kapcsolatok

Etikai szilárdság

Humor (nem ellenséges)

Kreativitás

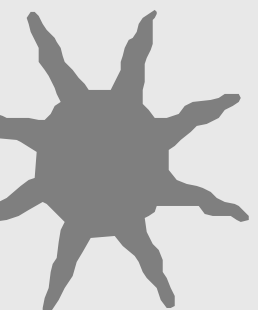
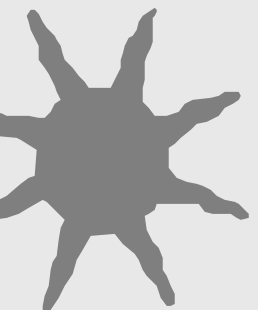
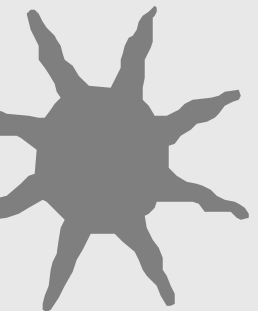
Az együttműködés

★ A tanár tennivalói

- ★ megértés / empátia
- ★ célok tisztázása,
- ★ célok lebontása
- ★ értékrend –elvárások
- ★ együttműködés

★ A diák(ok) tennivalói

- ★ saját célok tisztázása
- ★ együttműködés
- ★ Nehézségek felvállalása

*Mindenik embernek a lelkében dal van,
És a saját lelkét hallja minden dalban.
És akinek szép lelkében az ének,
Az hallja a másik énekét is szépnek.*

(Babits: A második ének)